

# Flis, Stanisław

---

"Polacy na Wydziale Lekarskim  
Uniwersytetu w Królewcu.  
Poszukiwania wstępne", Andrzej  
Skrobcki, "Archiwum Historii  
Medycyny" XXVII, 1964, z. 1-2 :  
[recenzja]

---

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 234-235

---

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

źródło do historii języków słowiańskich (np. *Nowy Testament* Mikława Jaku-biça z Laubnitz z r. 1548, *Stary Testament* Jana Bjedricha Fryco z lat 1791—1796, zbiory kazań z lat 1823—1850, śpiewników z XVI—XIX wieku). Dział starodruków, ulotek, słowników i gramatyk z XVII—XIX wieku zainteresuje historyków i językoznawców. Korespondencja poszczególnych działaczy ilustruje powiązania ruchu łużyckiego z ruchem czeskim i polskim (J. I. Kra-szewski, A. Parczewski, J. Hanka i J. Dobrowsky), rozwoju inteligencji łużyckiej, działalności wydawniczej (np. rękopisy „Gazety Serbskiej” — „Serbska Nowina”, gazety „Łużyce” — „Łuzica”) oraz związków z literaturą polską (s. 58). Rozwój ruchu łużyckiego w okresie międzywojennym i w latach po roku 1945 ma swą dokumentację do następujących spraw: Narodowego Komitetu Serbskiego z lat 1919—1920, Łużyckiej Partii Ludowej z lat 1920—1924, Łużyckiej Rady Ludowej z lat 1918—1932, Organizacji Mniejszości Narodowych (Jan Skala, „Kulturwehr”) z lat 1925—1936, polityki germanizacyjnej z lat 1925—1945 oraz Rady Narodowej i Komitetów Narodowościowych z lat 1945—1948 (s. 62). Korespondencja i materiały działaczy obok autobiograficznych i politycznych materiałów (A. Bart, J. H. Imiš, K. A. Muka, J. Patá, M. Urban) zawierają również źródła do historii kultury (np. J. E. Dobrucky, M. Handrik, A. Holan, J. A. Jenc), sławistyki (np. M. Dimaskoje, J. A. Smoler, J. Wjela).

Informacja F. Mětška o Archiwum Kultury Łużyckiej dokumentuje celowość pobytu Autora omawianej książki w Olsztynie jak i postuluje konieczność podjęcia badań w Budziszynie przez środowisko olsztyńskie.

Tadeusz Grygier

ANDRZEJ SKROBACKI, *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Królewcu. Poszukiwania wstępne*. Archiwum Historii Medycyny XXVII, 1964, zes. 1—2, s. 41—47.

Wymieniony w tytule temat jest opracowaniem wstępnych poszukiwań i badań młodego, olsztyńskiego historyka medycyny. Temat ten, uzupełniony wynikami dalszych badań i szerzej rozwinięty, będzie przedmiotem rozprawy doktorskiej autora. Już jednak te niekompletne wyniki badań stanowią cenne uzupełnienie dotychczasowych publikacji polskich. Tak np. *Słownik Lekarzy Polskich* Stanisława Kośmińskiego zawiera, wg Skrobackiego, zaledwie 91 nazwisk osób narodowości polskiej, które studiowały nauki medyczne w Królewcu. Tymczasem wstępne poszukiwania autora artykułu ustaliły, że na przestrzeni 400 lat istnienia Uniwersytetu Królewieckiego medycynę studiowało w nim 189 Polaków, przy czym 55 spośród nich uzyskało stopień doktorski. Jest rzeczą charakterystyczną, że najwięcej Polaków studiujących nauki lekarskie w Królewcu pochodziło z ziem polskich b. zaboru rosyjskiego (33, w tym 6 z Warszawy), nieco mniej (32) z ziem b. zaboru pruskiego. Pozostali pochodzili z Polski przedrozbiorowej, z Prus Wschodnich, z Niemiec i z b. zaboru austriackiego. W wyniku dalszych poszukiwań autora liczba Polaków studiujących medycynę w Królewcu niewątpliwie wzrośnie.

Ponadto autor uwzględnił w swej pracy 141 Gdańszczytan, studiujących nauki medyczne w Królewcu. Doktorat uzyskało spośród nich 20.

Ze znanych lekarzy polskich, którzy studiowali lub przebywali na Uniwersytecie Królewieckim, autor wymienił m. in. wybitnego działacza kaszubskiego Floriana Ceynowę oraz dwóch znakomych chirurgów: prof. Antoniego Jurasza i prof. Jana Mikulicza-Radeckiego.

Swój wywód na temat Polaków studiujących na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Królewcu autor poprzedził treściwie ujętym omówieniem dziejów tej uczelni i jej rozwoju. W rozważaniach swoich nie pominął też więzów kulturalnych i gospodarczych, jakie istniały między stolicą Prus a Polską. Skądinąd wiadomo, że więzy te uległy wybitnemu rozluźnieniu po pierwszej wojnie światowej. Mimo bliskiego położenia nawet Królewiec i Wilno nie utrzymywały między sobą żadnych stosunków naukowych<sup>1)</sup>. Natomiast autor artykułu słusznie stwierdził, że do rozbiorów Polski Polacy odgrywali znaczną rolę na Uniwersytecie Królewieckim, mimo że był on bastionem protestantyzmu.

Parę nieścisłości w tekście artykułu zaliczyć należy do błędów korektorskich.

Omawiana praca Andrzeja Skrobackiego, choć nie zakończona, stanowi cenny wkład do dziejów medycyny polskiej i posiada niemałe znaczenie dla naszego regionu.

Stanisław Flis

BOHDAN KOZIEŁŁO-POKLEWSKI, *600 lat Barczewa*. Nakł. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Barczewie. Wyd. „Pojezierze”, Olsztyn 1964, s. 42, w tekście ilustracje.

Omawiane wydawnictwo stanowi w popularnym zarysie przegląd najważniejszych wydarzeń dziejowych 600-letniego Barczewa. We wstępie podano podstawowe informacje dotyczące podziału terytorialnego i administracyjnego Prus oraz Warmii, następnie — historię początków osadnictwa w rejonie dzisiejszego Barczewa wraz z pierwotną lokalizacją grodu (*Wartberg*) i jego upadkiem, osobno podkreślono przewagę ludności pruskiej w pierwszym okresie kolonizacji oraz wzrastający udział elementu polskiego w dalszych jej stadiach. Następnie przedstawiono topografię „nowego” Barczewa, szczególnie wynikające z dokumentu lokacyjnego miasta, jego ustrój i organizację przestrzenną. Dalej — opis herbu oraz genezę dawnej i obecnej nazwy miasta, jego dalsze dzieje z wyodrębnieniem związku Barczewa z powstaniem styczniowym. Znajdujemy też charakterystykę obiektów zabytkowych wraz z odpowiednimi reprodukcjami oraz osobno — rys biograficzny Feliksa Nowowiejskiego, którego muzeum istnieje w Barczewie. Kończąc (w proporcji objętościowej jedną czwartą) część tekstu poświęcono okresowi powojennemu miasta, przedstawiając obraz zniszczeń i odbudowy, kształtowania się administracji państwowej oraz instytucji politycznych. Omówiono też pokrótce rozwój ludności, rzemiosła, handlu i usług komunalnych oraz oświaty i kultury. Ważnym elementem poglądowym są tu ilustracje (w sumie 12). W tej mierze przeoczeniem wydaje się jedynie brak reprodukcji herbu miasta.

Tekst opracowano z przykładną dla tego typu wydawnictw przejrzystością, w niewielu wypadkach tylko zapomniano przełożyć terminologię ściśle naukową na język popularnego wydawnictwa (opis zabytków). Najistotniejsze zastrzeżenie budzić mogą pewne luki w podanej bibliografii zwłaszcza jeśli chodzi o literaturę polską, która wnosi istotne elementy wiedzy o polskości Barczewa i powiatu (prace i artykuły T. Grygiera, Z. Liętza, J. Obłaka, Wł. Ogrodzińskiego, W. Wrzesińskiego). Konsekwencje tego zdają się być widoczne w tekście, gdzie z pietyzmem podano daty wszystkich pożarów, zaniedbując nieco statystykę polską (znajdujemy np., iż w 1864 r.

<sup>1)</sup> Por. Wacław Gizbert Stundnicki, *Sprawozdanie z wycieczki naukowej do Królewca*. Wilno 1930.